

ADVIES Nr. 1.928

Zitting van dinsdag 24 maart 2015

Ecocheques – Tweejaarlijkse evaluatie – Bespreking van de bij de cao nr. 98 gevoegde lijst van ecologische producten en diensten – 2014

x x x

2.725-2

ADVIES Nr. 1.928

Onderwerp: Ecocheques – Tweejaarlijkse evaluatie – Bespreking van de bij de cao nr. 98 gevoegde lijst van ecologische producten en diensten – 2014

Artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 van 20 februari 2009 betreffende de ecocheques bepaalt dat de ondertekenende organisaties zich ertoe verbinden jaarlijks na te gaan of de bij die overeenkomst gevoegde lijst met diensten en producten van ecologische aard moet worden aangevuld en om de twee jaar een discussie ten gronde te voeren over een eventuele aanpassing van de lijst aan nieuwe ecologische inzichten en beleidsontwikkelingen inzake ecologische innovatie.

Verder wordt in de commentaar bij dat artikel opgemerkt dat de producten en diensten die zijn opgenomen in de voornoemde lijst beantwoorden aan de huidige milieuitdagingen en dat die lijst kan worden aangepast in het licht van eventuele ontwikkelingen. Zo zullen de sociale partners ieder jaar nagaan of er ecologische diensten en producten aan de lijst moeten worden toegevoegd. Verder zullen zij om de twee jaar een discussie ten gronde voeren over een eventuele aanpassing van de lijst aan nieuwe ecologische inzichten en beleidsontwikkelingen inzake ecologische innovatie.

In die commentaar wordt er nog op gewezen dat die evaluaties kunnen gebeuren op basis van voorstellen van de bevoegde overheden en andere concrete aanpassingsvoorstellen die rechtstreeks aan de Nationale Arbeidsraad worden bezorgd uiterlijk op 30 juni van het jaar waarin de betreffende evaluatie plaatsvindt.

De evaluatiewerkzaamheden werden toevertrouwd aan de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 24 maart 2015 het volgende eenparige advies uitgebracht, in samenhang met de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 ter tot wijziging van de bijlage bij de voornoemde collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. RETROACTA

- A. De Raad herinnert eraan dat het interprofessioneel akkoord van 22 december 2008 voor de periode 2009-2010 ingevolge een beslissing van de groep van Tien akkoorden van de sociale gesprekspartners over de koopkracht van de werknemers omvat. Het interprofessioneel akkoord voorziet onder meer in de uitwerking van een regeling van vrijstelling, voor werkgever en werknemer, van belastingen en sociale bijdragen bij de toekenning van "groene cheques" (de zogenaamde ecocheques) bestemd voor de aankoop van ecologische producten en diensten.

Zo heeft de Raad op 20 februari 2009 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 betreffende de ecocheques gesloten. Die overeenkomst bevat een bijlage met een limitatieve lijst met een strikte interpretatie van de ecologische producten en diensten die met ecocheques aangeschaft kunnen worden. Die collectieve arbeidsovereenkomst en de bijlage werden aangepast door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 bis van 21 december 2010.

De ecocheques vinden dus hun grondslag in het interprofessioneel sociaal overleg.

- B. In het begeleidende advies nr. 1.675 van 20 februari 2009 bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, geeft de Raad verduidelijking over de uitgangspunten van de voornoemde lijst. Het is onder meer de bedoeling om op exhaustieve wijze de groepen van producten en diensten te omschrijven die met ecocheques aangekocht kunnen worden. Er werd bij het opstellen van die lijst gestreefd naar maximale rechtszekerheid voor alle betrokkenen (werkgevers, werknemers, verkopers/dienstverleners) om te kunnen bepalen wat met ecocheques kan worden betaald en wat niet. In het advies wordt bovendien opgemerkt dat in die lijst producten en diensten werden opgenomen die een toegevoegde waarde hebben vanuit ecologisch oogpunt, volgens een variatie van ecologische doelstellingen.

In dat advies verbindt de Raad er zich ook toe om het systeem van de ecocheques uiterlijk tegen het laatste kwartaal van 2010 te evalueren.

- C. In zijn advies nr. 1.758 van 21 december 2010 heeft de Raad het stelsel van de ecocheques zelf geëvalueerd, zoals aangekondigd in het voornoemde advies nr. 1.675, en heeft hij de genoemde lijst een eerste keer geëvalueerd.

Wat de eigenlijke evaluatie van de lijst betreft, herinnert de Raad in eerste instantie aan het exhaustieve karakter van die lijst en het streven naar maximale rechtszekerheid voor alle betrokkenen.

In het kader van zijn evaluatie heeft hij prioriteit willen geven aan een betere naleving van de lijst op het terrein, enerzijds door informatiecampagnes en controles op het gebruik van ecocheques en anderzijds door slechts een beperkt aantal bijsturingen van die lijst te doen door het sluiten van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 bis van 21 december 2010.

Met dat laatste instrument brengt hij bovendien een aantal verduidelijkingen aan in de omschrijving van bepaalde ecologische producten of diensten van de lijst, teneinde hun identificatie te vergemakkelijken (wat de rechtszekerheid bevordert) en ze beter te laten aansluiten bij de ontwikkeling van de ecologische inzichten.

- D. In advies nr. 1.787 van 20 december 2011 deelt de Raad mee dat hij, zoals bepaald in artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, enerzijds is overgegaan tot de jaarlijkse evaluatie waarbij wordt bekeken of de lijst moet worden aangevuld en anderzijds tot de tweejaarlijkse evaluatie over een eventuele inhoudelijke bijwerking van die lijst.

Op basis van zijn onderzoek constateert de Raad, wat de eventuele aanvulling van de lijst betreft, dat de voorgestelde diensten en producten geen toegevoegde waarde uit ecologisch oogpunt hebben en niet beantwoorden aan de ecologische inzichten noch aan het toenmalige ecologische beleid.

Hij wijst er bovendien op dat de recente ontwikkelingen van de ecologische inzichten en van het beleid inzake ecologische innovatie niet vereisen dat de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst inhoudelijk wordt aangepast.

De Raad beslist bijgevolg dat de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst niet moet worden gewijzigd en verbindt er zich toe in de loop van het tweede semester van 2012 opnieuw na te gaan of die lijst moet worden aangevuld of eventueel ook beperkt in het licht van beleidsontwikkelingen en nieuwe ecologische inzichten.

- E. Tijdens de evaluatiecyclus 2012 heeft de Raad besloten zijn volgende bespreking om opportuniteitsoverwegingen uit te stellen tot de evaluatiecyclus 2014 en heeft hij ook beslist dat die evaluatiecyclus zal bestaan in een tweejaarlijkse evaluatie, namelijk een onderzoek of de lijst al dan niet inhoudelijk moet worden aangepast.
- F. Tijdens de evaluatiecyclus 2014, waarvan de resultaten zijn opgenomen in punt II. hieronder, heeft de Raad besloten het geheel van de voorstellen tot wijziging van de lijst die sinds medio juni 2011 tot eind juni 2014 zijn ingediend, in aanmerking te nemen.

II. EVALUATIE VAN DE BIJ DE COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST NR. 98 GEVOEGDE LIJST VAN ECOLOGISCHE PRODUCTEN EN DIENSTEN – CYCLUS 2014

- A. De Raad wil de volgende verduidelijkingen geven over de basisvoorwaarde voor zijn evaluatie van de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst; de meeste ervan zijn bovendien al opgenomen in de adviezen nr. 1.675 van 20 februari 2009 en nr. 1.758 van 21 december 2010:
 - de bedoeling van de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst is op duidelijke, coherente en exhaustieve wijze de (groepen van) producten en diensten te omschrijven die voor aankoop met ecocheques in aanmerking komen en maximale rechtszekerheid te bieden aan alle betrokkenen (werkgevers, werknemers, verkopers/dienstverleners), zodat ze eenvoudig kunnen bepalen wat met ecocheques kan worden betaald en wat niet;

- de lijst moet een voldoende grote variatie inhouden van producten en diensten, ook voor courante consumptie, met een toegevoegde waarde uit ecologisch oogpunt, volgens een variatie van ecologische doelstellingen;
 - de ecocheques moeten ervoor kunnen zorgen dat de werknemers, voor het bedrag van de ecocheques, producten en diensten met een ecologische toegevoegde waarde kopen of op dergelijke producten en diensten overschakelen, en dat een dergelijk aankoopgedrag blijvend wordt;
 - bij de opstelling van de lijst en de evaluatie ervan houdt de Raad in het bijzonder rekening met de internationale, Europese, federale en gewestelijke oriëntaties inzake duurzame en ecologische ontwikkeling alsook inzake het recht van mededinging en vrij verkeer van goederen;
 - bij de evaluatie van de lijst moet rekening worden gehouden met nieuwe ecologische inzichten en beleidsontwikkelingen, maar ook met de nood aan stabiliteit van het stelsel van de ecocheques.
- B. De Raad heeft bij zijn evaluatie van de cyclus 2014 dan ook rekening gehouden met de voornoemde doelstellingen, algemene principes en criteria.

Aangezien die lijst voor verandering vatbaar is, heeft hij zijn aandacht gevestigd op de veranderingen in de ecologische inzichten en de beleidsontwikkelingen inzake ecologische innovaties sedert zijn evaluatie van 2012.

Zo heeft hij met name de mogelijke impact van de zesde staats-hervorming en de mogelijke gevolgen van het nieuwe energiebeleid van de gewesten onderzocht.

Wat het nieuwe energiebeleid betreft, heeft de Raad het verkieslijk geacht in de categorie I. "Energiebesparing" niet meer als zodanig te verwijzen naar de "Producten en diensten die in een van de Gewesten op 30 september 2010 of later in aanmerking komen voor regionale subsidies in het kader van het beleid inzake rationeel energiegebruik". Hij heeft immers opgemerkt dat die subsidies een zeker gebrek aan transparantie en een zekere volatiliteit vertonen, terwijl een van de voornoemde doelstellingen van de lijst erin bestond om op duidelijke, coherente en exhaustieve wijze de (groepen van) producten en diensten te omschrijven die met ecocheques aangekocht kunnen worden. Voor een betere identificatie van die producten en diensten heeft de Raad het dan ook verkieslijk geacht die producten en diensten op een explicietere wijze in de lijst op te nemen (zie hieronder punt III. A. 1).

De Raad wenst zich door middel van de ecocheques bovendien in te schrijven in de aan de gang zijnde dynamiek van een overgang naar een circulaire economie. Zo wenst hij de consument te leiden naar producten die uit die economie ontstaan zijn en dus het idee bevorderen dat uit afval een nieuw consumptiegoed kan voortkomen (zie hieronder punt III. A. 4). Die doelstelling van de overgang naar een circulaire economie wordt overigens gedragen door de Europese Commissie. De Raad zal in de toekomst nog grondiger onderzoeken of dergelijke producten, die bovendien ecologie en werkgelegenheid kunnen verenigen, eventueel in de lijst kunnen worden opgenomen.

In het kader van zijn evaluatie heeft de Raad dan ook het criterium van steun aan de werkgelegenheid in België in aanmerking genomen, om dubbele winst te boeken, zowel voor de ecologie als voor de werkgelegenheid, zonder dat daarbij afbreuk wordt gedaan aan het recht van mededinging.

De Raad heeft in het kader van zijn evaluatie bovendien het accent willen leggen, eensdeels op de hernieuwbare energie en anderdeels op de duurzame mobiliteit, door een nieuwe categorie "Hernieuwbare energie" toe te voegen (zie punt III. A. 1) en de categorie "Bevordering duurzame mobiliteit" aan te vullen (zie punt III. A. 3).

III. DE COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST NR. 98 TER – NIEUWE LIJST VAN ECOLOGISCHE PRODUCTEN EN DIENSTEN BIJ DE COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST NR. 98

A. De lijst

De Raad heeft zich met de grootste aandacht gebogen over alle voorstellen die hem van half juni 2011 tot eind juni 2014 werden voorgelegd voor een wijziging van de lijst. Hij heeft ze getoetst aan de in punt II. hierboven vermelde doelstellingen, algemene principes en criteria.

In een nota in de rubriek "Dossiers/Ecocheques" op de website van de Raad wordt verduidelijking en nuttige informatie gegeven over bepaalde ecologische producten en diensten van de lijst, met name over de labels en normen die erin zijn opgenomen, en er wordt ook verwezen naar bepaalde relevante websites.

De Raad wenst in dit advies echter enige toelichting te geven over een aantal nieuwe categorieën en rubrieken.

1. Herwerking van de categorie "Energiebesparing"

De Raad herinnert eraan dat categorie I. "Energiebesparing" in de vorige versie van de lijst een rubriek B. bevatte, nl. "Producten en diensten die in een van de Gewesten op 30 september 2010 of later in aanmerking komen voor regionale subsidies in het kader van het beleid inzake rationeel energiegebruik, met inbegrip van de regionale subsidies voor de aankoop van energiezuinige elektrische apparaten".

Hij herinnert eraan dat hij het verkieslijk heeft geacht die rubriek in de nieuwe lijst te schrappen (zie punt II. B hierboven), ter wille van de duidelijkheid van de lijst en een betere identificatie van de producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, zowel voor de gerechtigden als voor de handelaars en dienstverleners. Op die manier wordt de toepassing van de lijst eenvoudiger voor alle betrokken partijen.

Die schrapping is ook het gevolg van de ontwikkelingen enerzijds in het beleid van de gewesten inzake energiesubsidies en anderzijds wat het Europese energielabel betreft (zie hieronder punt 2.b.).

De producten die voorheen onder die rubriek vielen, werden evenwel explicieter opgenomen in andere categorieën en rubrieken van de lijst. Het betreft:

– de toevoeging in de categorie I. "Energiebesparing":

- * van een rubriek B. – Europees energielabel (zie in dat verband punt 2.b. hieronder);
- * van een rubriek D. – Bouw en renovatie van woningen met een energienorm die voldoet aan de Europese criteria voor bijna-energie neutrale gebouwen of passiefwoningen (zie in dat verband de verklarende nota op de website van de Raad);

- * van een rubriek E. – Aankoop van duidelijk omschreven producten en diensten die zorgen voor energiebesparing in woningen;
 - * van een rubriek F. – Aankoop van apparaten die consumenten bewust maken van hun energieverbruik en apparaten die de energie registreren en meten;
- de toevoeging van een volledig nieuwe categorie II. "Hernieuwbare energie", met vooral een nieuwe rubriek B. over de aankoop en plaatsing van duidelijk omschreven producten voor huishoudelijk gebruik waarmee hernieuwbare energie kan worden opgewekt.

In die nieuwe categorie is ook de rubriek opgenomen die voorheen was opgenomen onder categorie I.E. ("Elektrische apparaten die uitsluitend werken op zonne-energie of op handmatig geproduceerde energie").

De Raad is effectief van mening dat het, rekening houdend met de ontwikkelingen inzake ecologische inzichten, wenselijk is de klemtoon te leggen op hernieuwbare energie, door een specifieke categorie te creëren.

2. Labels

- a. De Raad constateert dat er vele zogenaamde "ecologische" of "ecologisch verantwoorde" labels zijn, dat hun waarde variabel is en dat de meeste zich nog kunnen ontwikkelen.

Hij wenst dan ook de grootste voorzichtigheid aan de dag te leggen wat betreft het in aanmerking nemen van de labels in het kader van de lijst. Hij herinnert eraan dat hij bij de uitwerking van de lijst alleen enkele labels in aanmerking heeft genomen die de beste waarborgen bieden inzake geloofwaardigheid en naleving van de internationale normen inzake leefmilieu. Zo werd het Europese ecolabel gecreëerd door een overheidsinstantie, namelijk de Europese Commissie, en dat label wordt beheerd op het niveau van de bevoegde Europese en nationale overheidsinstanties. Het FSC- en het PEFC-label hebben al geruime tijd een hoge geloofwaardigheid op internationaal niveau, met name door de transparantie van en de controle op hun gebruik en door hun traceerbaarheidsmechanisme. Voor de toevoeging van het logo van biologische productie van de Europese Unie door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 bis geldt dezelfde logica als voor de opname van het Europese ecolabel. Die labels zijn bovendien onderworpen aan controles onafhankelijk van de beheerder van het betrokken label.

Voor de Raad is het ook uiterst belangrijk dat een label onafhankelijk is van iedere privéonderneming of groep van privéondernemingen en niet rechtstreeks in verband wordt gebracht met een specifiek product of een specifieke dienst.

- b. Rekening houdend met die elementen heeft de Raad besloten een aantal elektrische apparaten met het Europese energielabel vanaf duidelijk omschreven energieklassen op te nemen in de lijst (onder de categorie "Energiebesparing"), met dien verstande dat er daaromtrent in de toekomst ongetwijfeld nog ontwikkelingen zullen zijn (zie ook punt III. A. 1. hierboven).

Door het gebruik van het Europese energielabel kan duidelijk worden vastgesteld welke elektrische apparaten met ecocheques kunnen worden aangekocht. Een aantal van die producten waren overigens al opgenomen in de vorige lijst (zie hierboven punt 1.). Het betreft:

- de klasse A++ voor huishoudelijke afwasmachines, koelkasten, diepvriezers (en combinaties daarvan), huishoudelijke wasmachines, droogtrommels (en combinaties daarvan);
- de klasse A+ voor televisies, ovens en afzuigkappen, ruimteverwarmings-toestellen en warmwatertoestellen;
- de klasse B voor stofzuigers en elektrische lampen, verlichtingsarmaturen en ledverlichting.

De Raad wijst erop dat de opname in de lijst van specifiek bepaalde producten met het Europese energielabel vanaf klassen die productsgewijs worden gespecificeerd de aankoop van ecologischere en energiezuinigere elektrische apparaten bovendien zou moeten kunnen bevorderen, waardoor de consumenten zouden kunnen besparen door een lager energieverbruik.

- c. Ook rekening houdend met de beschouwingen in punt 2.a. hierboven heeft de Raad besloten in categorie VI. "Bevordering van ecodesign" de toeristische infrastructuur in België met het label Green Key/Groene Sleutel/Clé verte op te nemen.

De Raad constateert immers dat het label op internationaal niveau wordt beheerd door de Stichting voor Milieu-opvoeding (SMO). Die stichting, in het bijzonder het Green Key-programma ervan, wordt ondersteund en erkend door de Wereldtoerismeorganisatie (instelling van de Verenigde Naties die belast is met de bevordering van een duurzaam en voor iedereen toegankelijk toerisme), het VN-Milieuprogramma (UNEP) en de UNESCO.

Dat label wordt bovendien jaarlijks toegekend na afloop van een strikt gecontroleerde procedure. Zo wordt minstens om de drie jaar ter plaatse een controle uitgevoerd door professionele en onafhankelijke auditeurs. Om het label te behouden, moeten de erkende accommodaties echter ieder jaar opnieuw een dossier indienen bij een jury (samengesteld uit vertegenwoordigers van de betrokken sectoren, milieubesturen en milieuverenigingen en -organisaties) en het bewijs leveren van een continue verbetering. De evaluatiecriteria worden om de drie jaar herzien.

3. Duurzame mobiliteit

De Raad wenst ook de klemtoon te leggen op de duurzame mobiliteit door, naast de aankoop van elektrische fietsen en scooters, de huur ervan en de diensten voor de terbeschikkingstelling van – al dan niet elektrische – deelfietsen en -auto's zonder chauffeur te bevorderen.

De Raad voegt verder een rubriek toe over de aankoop van herlaadpalen om een elektrisch voertuig op te laden.

4. Bevordering van de circulaire economie

De Raad herinnert aan zijn wens om door middel van de ecocheques deel te nemen aan de in ontwikkeling zijnde dynamiek van de circulaire economie. In dat kader heeft hij aan categorie V. "Afvalbeheer" een specifieke rubriek F. toegevoegd over de aankoop van tweedehandskleding, -boeken en -meubilair. "Meubilair" moet worden begrepen in de zin van artikel 534 van het Burgerlijk Wetboek, dat wil zeggen alleen de meubelen die dienen tot gebruik en versiering van de woningen, met uitsluiting van elektrische huishoudapparatuur en elektrische toestellen. Die laatste zijn overigens specifiek opgenomen in de nieuwe rubriek B. van categorie I. "Energiebesparing".

De Raad wijst er verder op dat de in die nieuwe rubriek V.F. bedoelde producten maar kunnen worden aangekocht bij een bij het aanvaardingsnetwerk van de ecocheques aangesloten handelaar, en in geen geval bij een particulier, een school of een vereniging.

5. Waterbesparing en -beheer

De Raad heeft de categorie "Waterbesparing" uitgebreid. De categorie III. omvat voortaan zowel waterbesparing als waterbeheer, en er is een nieuwe rubriek in opgenomen, nl. "Aankoop en plaatsing van grastegels (met honingraatstructuur) en waterdoorlatende tegels", die immers steeds vaker worden gebruikt als een middel voor waterbeheer.

B. De collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 ter

Na afloop van zijn evaluatie heeft de Raad een aantal toevoegingen en wijzigingen aangebracht in de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 gevoegde lijst. Ter wille van de leesbaarheid van de lijst heeft hij besloten de bestaande lijst te vervangen door een gecoördineerde lijst en een collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98 te sluiten.

Die overeenkomst, en dus ook de nieuwe lijst, treden in werking op 1 juni 2015. Dat komt overeen met een van de grote perioden van uitgifte van ecocheques. De aangepaste lijst zal evenwel ook van toepassing zijn op de al eerder uitgegeven ecocheques.
